

Miljörättsliga aspekter kring effekt- höjning i vattenkraftverk inom klass 1

– bedömningar i två NEPP-rapporter

Enligt de genomlysningar av de miljörättsliga aspekterna kring möjligheten till effektökning i vattenkraftverk som har gjorts i NEPP, finns det mycket som talar för att flertalet av de storskaliga vattenkraftverken enligt Klass 1 kommer att klara omprövningen för moderna miljövillkor med rimliga åtgärder, som inte på ett avgörande sätt kommer att påverka möjligheten till effektökning negativt.

Sveriges vattenkraftverk delas in i tre klasser, där klass 1 omfattar 255 kraftverk som tillsammans svarar för 98 % av totalt installerad effekt i vattenkraft och vilka står för 98,3 % av vattenkraftens reglerbidrag på årsbasis.

Utgångspunkten för den nationella strategin från 2016, som gemensamt togs fram av Energimyndigheten, Svenska Kraftnät och Havs- och vattenmyndigheten, är att vattenförekomster med kraftverk inom Klass 1 ska utgöra Kraftigt modifierade vatten (KMV) med undantag, i form av mindre stränga krav, då det är nödvändigt för att bibehålla dessa kraftverks reglerbidrag och elproduktion.

I flertalet fall avseende Klass 1-verk bedöms det vara möjligt att få ändringstillstånd till effektökning enligt liknande principer och samma överväganden som gjordes inom tillståndsärendena för kraftverken Lasele och Långbjörn

under 2017. Vattenmyndigheternas förslag om miljö kvalitetsnormer bedöms inte ha förändrat denna uppfattning i det avseendet. Självfallet blir omständigheterna i de enskilda fallen avgörande för om tillstånd ges eller ej samt vilka eventuella åtgärder som krävs. Många vattenkraftverk inom klass 1 kommer också att förlora produktionsförmåga och reglerkraft till följd av myndighetens förslag som innebär att man ska anordna fiskvägar och/eller reglerad minimitappning i torrfåror. Det blir således än mer angeläget att få tillstånd effekthöjningar i befintliga verk.

I december 2016 beslutade de fem vattendelegationerna inom Vattenmyndigheterna att förklara totalt 658 yt-vattenförekomster som KMV på grund av vattenkraft. Dessa KMV påverkas av sammanlagt 247 kraftverk och dammar

varav 179 tillhör Klass 1 (dvs. totalt omfattande 255 kraftverk). Vattenförekomsterna kring 79 Klass 1-verk är således för närvarande klassade som s.k. *naturliga vatten*, där God Ekologisk Status krävs. Vattenförekomsterna kring de 179 kraftverken fick vid det dåvarande beslutet miljö kvalitetsnormen God Ekologisk Potential, att uppnås senast år 2027.

I Vattenmyndigheternas samrådsunderlag från 2018 föreslogs dock att endast 460 KMV av de totalt 658 KMV-klassade vattenförekomsterna som är knutna till Klass 1-verk ska få undantag i form av mindre stränga krav, dvs miljö kvalitetsnormen *Måttlig Ekologisk Potential* eller sämre senast år 2027. Resterande 198 KMV föreslås även fortsättningsvis ha *miljö kvalitetsnormen God Ekologisk Potential*. En uppskattning är att ca

två tredjedelar av redan KMV-klassade Klass 1-verk har fått mindre stränga krav.

I detta sammanhang kan man det lyftas att man i den nya lagstiftningen har infört möjligheten att kunna lyfta väcka frågan om felaktiga klassningar eller normer till Vattenmyndigheterna vid en prövning. Vid oenighet kommer myndigheten genom den nya lagstiftningen ha en skyldighet att lyfta frågan till regeringen för avgörande. Regeringen kan då besluta att ändra miljö kvalitetsnormerna. Det återstår att se hur detta kommer att hanteras.

I flertalet fall avseende Klass 1-verk bedöms det, enligt de NEPP-genomlysningar av lagstiftningen som har genomförts, vara möjligt att få ändringstillstånd till effektökning enligt

liknande principer och samma överväganden som gjordes inom tillståndsärendena för kraftverken Lasele och Långbjörn under 2017. Vattenmyndigheternas förslag om miljö kvalitetsnormer bedöms inte ha förändrat denna uppfattning i det avseendet. Självfallet blir omständigheterna i de enskilda fallen avgörande för om tillstånd ges eller ej samt vilka eventuella åtgärder som krävs. Många vattenkraftverk inom klass 1 kommer också att förlora produktionsförmåga och reglerkraft till följd av myndighetens förslag innebärande om förbättrade fiskvägar och/eller reglerad minimitappning i torrfåror. Det blir således än mer angeläget att få tillstånd effekthöjningar i befintliga verk. Den nya lagstiftningen anger att den nationella planen för omprövning av vattenkraften ska bidra till att vattenkraften ska kunna byggas ut, främst genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljö tillstånd.